

1-топшириқ.

В.Гюгонинг “Клод Гё” қиссаси бош қаҳрамони саводсиз бўлса-да, ақли, фаросатли ва лаёқатли оддий ишчи Клод Гёнинг ўғрилиқ, сўнг қотиллик жиноятини содир этиши сабабларини изоҳланг. Клод Гёнинг жиноятига ҳуқуқий баҳо беринг. Асар қаҳрамони ва унинг жиноятига берилган жазо хусусида фикрларингизни баён этинг.

2-топшириқ.

“Клод Гё” қиссаси асосида Виктор Гюгонинг сиёсий-ҳуқуқий қарашларига баҳо беринг. Қиссада инсон ҳуқуқлари, ижтимоий тенгсизлик, адолат ва одиллик ғояларининг ифодаланишини мисоллар асосида таҳлил этинг.

3-топшириқ.

Ўсмирлар орасида жиноятчиликнинг юзага келиш сабабларини Тохир Маликнинг “Алвидо, болалиқ” қиссаси мисолида ёритиб беринг. Асар қаҳрамони Қамариддиннинг жиноят кўчасига кириши сабабларини изоҳланг.

4-топшириқ.

Ф.М.Достоевский “Жиноят ва жазо” романида жиноятнинг очилишида психологик ёндашув “жиноятчининг руҳий ҳолатини ўрганиш”нинг ўрни хусусида фикр билдиринг.

5-топшириқ.

Ҳуқуқшунослик факультетининг собиқ талабаси Родион Романович Раскольников содир этган жиноятга ҳуқуқий баҳо беринг. Содир этилган жиноят юзасидан айблов нутқи тузинг.

6-топшириқ.

Ҳуқуқшунослик факультетининг собиқ талабаси Родион Романович Раскольников содир этган жиноятга ҳуқуқий баҳо беринг. Родион Романович Раскольников содир этган жиноят юзасидан ҳимоя нутқи тузинг.

7-топшириқ.

Франц Кафканинг “Ота ҳукми” ҳикоясидаги асар қаҳрамони ўз хатти-ҳаракатлари ва атрофдагилардан бегоналашиши билан ўзига-ўзи ҳукм ўқийди. Бунга сабаб бўлган ота ва бола муносабатига ҳуқуқий баҳо беринг.

8-топширик.

Исҳоқжон Нишоновнинг “Суд” ҳикоясидаги раис бува каби қаҳрамонларнинг қилмишларига ҳуқуқий баҳо беринг. Бундайларга қарши жамият қандай курашиши керак деб ўйлайсиз? Бу хусусда ўз мулоҳазаларингизни билдинг.

9-топширик.

Франц Кафканинг “Қонун қасри” кичик насрий асари фалсафий мушоҳадага чорлайди. Сиз бу асардан нимани тушундингиз? Қонун қасри дарвозасида турган соқчи образи ҳаётимиздаги кимларга қиёс қилинган? Бу хусусда ўз мулоҳазаларингизни билдинг.

10-топширик.

Юрист адиблардан бўлмиш Франц Кафка “Дўст жонига қасд”, “Ҳимоячилар”, “Қонунлар хусусидаги масалага доир” ва “Янги адвокат” ҳикоялари орқали нима демоқчи? Қайси ғояларни илгари сурган? Кафканинг фалсафий-ҳуқуқий қарашлари ҳақида ўз мулоҳазаларингизни баён этинг.

11-топширик.

Вильям Шекспир драмаларида ўрта аср қонунчилиги ва диалектикаси бениҳоя аниқлик билан ўз ифодасини топганлиги хусусида мулоҳазаларингизни билдинг. В.Шекспирнинг ижтимоий-ҳуқуқий қарашларига баҳо беринг.

12-топширик.

Юриспруденцияда мутлақ кучга эга қоида бор: агар бир киши бошқа бир кимсага қандайдир ҳуқуқ берган бўлса, бу билан у ушбу ҳуқуққа эга бўлган одамга ана шу ҳуқуқни амалга ошириш учун керак бўлган ҳамма нарсани қилишга рухсат беради. Масалан, кимгадир қудуқдан сув олиш ҳуқуқи берилган бўлса, унга қудуқ эгасининг ерида юришга ҳам изн берилади.

В.Шекспирнинг “Венеция савдогари”да ана шу ҳуқуқий қоида инсонпарварлик тамойилига зид келади. Бу хусусда ўз мулоҳазаларингизни билдинг.

13-топширик.

А.Чеховнинг “Буқаламун” ҳикоясидаги кичик мансабдор шахснинг хатти-ҳаракатлари хусусида ўз фикр-мулоҳазаларингизни билдинг.

Бугунги жамиятимизда ҳам шунга ўхшаш “буқаламунлар” топиладими? Уларга нисбатан қандай муносабатда бўлиш лозим деб ўйлайсиз?

14-топширик.

Истиклол даври бадиий адабиёти саҳифаларини варақлар эканмиз, ҳозирги давр бадиий адабиёти тили, бадиий нутқ насрий асарларда ҳам янги руҳ билан бойигани, янги-янги образлар билан бирга, янгича нутқий воситалар ила бойиганини кўрамиз. Бу сўзларнинг танланишида ҳам, янгича гап шаклларида ҳам, фикрлар ҳамда ҳис-туйғуларнинг давр руҳи билан ҳамоҳанг, ҳамнафас бўлишга интилишида ҳам кўринади. Бу хусусда ўз фикр-мулоҳазаларингизни билдиринг.

15-топширик.

Фозил Тиловатовнинг асари "Қора қузғун" деб номланиши бежиз эмас. Ундаги Жобирбекнинг яхши-ёмон кунларида ҳамроҳ, маслаҳатчи, суянчи бўлган, аслида эса тубан кимса Шосалимнинг тақдири ўзгача талқинда баён этилиши баробарида унинг атрофида хиёнаткор, жиноятчи кимсаларнинг кирдикорлари ҳам маҳорат билан очиб берилган. Бундай ҳалокатли қисматга сабаб нима? Ота-она тарбияси ёхуд атроф-муҳитми, балки инсонни адаштирувчи нафс кишанларидир? Жобирбекнинг сирли тарзда ғойиб бўлиши ва бу жинойи ишнинг очилиш жараёни ҳақида мулоҳазаларингизни билдиринг.

16-топширик.

Фёдор Достоевскийнинг “Жиноят ва жазо” романи ўз даврида шухрат қозонган асар бўлиб, талаба ҳаётидан бўлган аянчли драма билан таништиришдир. “Камбағаллик айб эмас, бироқ йўқчилик - иллат”. Биринчисида инсон туғма олижаноб фазилатларни сақлаб қола олади, аммо йўқчиликда уларни ҳеч қачон ва ҳеч ким сақлаб қола олмайди. Асардаги персонажлардан бири бу гапни ҳаётий мисоллар асосида изоҳлаб беради. Университетнинг собиқ талабаси бўлган Раскольников эса бу гапдан тегишли хулоса чиқара олмайди. Натижада йўқчиликдан қутулиш, тезда бойиб кетиш ва юқори мавқега эга бўлиш мақсадида ақлбовар қилмайдиган жиноят содир қилади. Фожиали жиҳати – қаҳрамон ўз жиноятини оқлайди. Аммо ҳаёт қонунлари адолатли – жиноятнинг жазосиз қолишига имкон бермайди. Бу хусусдаги ўз фикр-мулоҳазаларингизни билдиринг.

17-топширик.

В.Шекспирнинг “Венеция савдогари” асарида буюк оламшумул тарихий жараён: соф ҳукуқий онгнинг амалда бўлган қонунчиликни ва одил судловни камраб олган мудҳишлик устидан ғалабаси ўз ифодасини топган. Бу пьесадаги бир судлов жараёнининг ғалабаси эмас, балки умуман ҳуқуқ тарихининг ғалабасидир. Бу хусусда ўз мулоҳазаларингизни билдилинг.

18-топширик.

Ҳусанбой Каримовнинг “Бургут чангалида” асари бугунги куннинг энг оғриқли муаммоларидан бўлган наркобизнес, уюшган жиноятчилик, тадбиркорликдаги ғирромликларни фош этиши билан эътиборга сазовор. Бу иллатларга қарши аёвсиз курашишда ҳуқуқни муҳофаза қилувчи орган ходимларининг ҳамкорликдаги машаққатли фаолиятлари ҳам ишонарли тарзда ёритиб берилган. Мазкур асар қаҳрамонларининг қилмишларига ҳуқуқий баҳо беринг.

19-топширик.

Александр Дюманинг “Граф Монте Кристо” асари яратилганига бир неча асрлар ўтган бўлса-да, ундаги улуғвор ғоялар, ўлмас туйғулар, орзулар ва армонлар талқини сира-сира ўз аҳамиятини йўқотмайди. Ўсмирлик ва улуғворлик, эзгулик ва жаҳолат, нафс йўлидаги талатўплар, кимсасиз оролдаги надоматлар, қасосга ундаган турли саргузаштлар олами билан ошно бўласиз. Асар бош қаҳрамони Эдмон Дантес – Монте Кристо разолат ботқоғига ботган инсонларни матонат ва ақл-идрок билан фош этади. Жазо ҳам, мукофот ҳам инсон тириклигидаёқ уни бенасиб қолдирмаслиги роман ниҳоясида аксини топади. Фақат бунинг учун ... Граф таъкидлаганидек, “кутмоқ ва умид қилмоқ керак”... Бу хусусда ҳуқуқий фикр-мулоҳазаларингизни баён этинг.

20-топширик.

Антон Чеховнинг “Ёвуз ниятли киши” ҳикоясидаги терговчининг сўроқ олиб бориш тактикасига эътибор қаратинг ва унинг хатти-ҳаракатларига ҳуқуқий баҳо беринг. Дениснинг қилмишларига ўз муносабатингизни билдилинг.

21-топширик.

Нодар Думбадзенинг “Кукарача” қиссасидаги район милициясининг участка инспектори Кукарача ҳақгўй, ҳаммага ғамхўр ва меҳрибон киши, шунинг учун ҳам каттаю кичик уни бошига кўтаради деб таъриф берилган.

Унинг ҳуқуқни муҳофоза қилувчи ходим сифатидаги фаолиятига ижтимоий-ҳуқуқий баҳо беринг. Кукарача сизда қандай таассурот уйғотди?

22-топширик.

Рей Бредберининг “Қотил” ҳикоясида кўтарилган руҳий мувозанатни сақлаш муаммосига ўз муносабатингизни билдиринг. Мистер Брок билан психиатр суҳбатини таҳлил қилинг. Бу борада сиз нима деб ўйлайсиз? Мистер Брокни оқлайсизми?

23-топширик.

Франц Кафканинг “Эврилиш” ҳикоясидаги Грегор Замза кунлардан бирида эрталаб нотинч уйқудан уйғониб, ўз тўшагида кўрқинчли махлуққа айланиб қолганини сезади...

Ҳа, буюк адибнинг ҳикояси шундай бошланади. Бир қарашда асар ўта бемаънидек кўринади, онгли одам биладики, одам бир кечада судланувчига айланиб қолмайди реал ҳаётда. Энг ҳайратланарлиси, оила аъзолари бу воқеадан ваҳимага тушишмайди. Унга шунчаки кўриниши ўзгарган ўғилларидек муносабатда бўлишади. Эҳтимол, Кафка отаси ортиқча деб билган ишсиз, бирданига омад юз ўтирган ўғлини шу махлуқ – оиласига зарар келтирувчи омил қилиб кўрсатгандир?! Бу хусусда ўз мулоҳазаларингизни баён этинг.

24-топширик.

Исмоил Шомуродовнинг “Ўлим уйқуси” асарида жиноят қидирув ходими, бир оз хушчакчақ, бир оз ҳазилкаш ва моҳир изқувар Олимнинг сирли, мавҳум жиноятларни устумонлик билан очиш борасидаги ҳаракатлари ҳақида гап бориши сизга маълум. Ҳар доимгидек, бу воқеалар ва жиноятлар ҳам бир-бирини такрорламайди. Ҳар бирининг содир этилиши ва фош этиш йўллари ўзига хос тарзда амалга оширилади. Бу воқеалардан қай бири сизда чуқур таассурот қолдирди ва умуман Олимнинг ҳуқуқий фаолиятига ўз муносабатингизни билдиринг.

25-топширик.

Дантенинг ўрта асрлар ҳуқуқшунослигининг тасвирчиси сифатидаги роли кейинги юз йилликлар давомида унинг ҳуқуқшунослар тафаккурига кўрсатган таъсирига у қадар мос тушмайди. Юриспруденция тарихида Дантега «жой бермасдан» кўп нарса йўқотилмаяптимикин? Очиғини айтганда унинг ҳуқуқшунос сифатидаги салоҳияти адабий буюклиги соясида қолиб кетган ёки аввалги даврлар ғоя ва манбалари билан чегараланиб

қолган. Буни истисно этиш учун унинг изланишлари соҳасига доир устувор йўналишларни аниқлаб олиш керак. Шоирнинг ҳуқуқий фаолиятига ўз муносабатингизни билдиринг.

26-топширик.

«...Табиат томонидан ўрнатилган тартибни ҳуқуқ билан сақлаш керак» деб ҳисоблаган Данте. Акс ҳолда кишилиқ жамияти дунё тузилишидан узилиб қолади. Бошқа томондан эса ижтимоий қонунлар табиий қонунлар кучи ва заруратига эгадир. Данте бу ҳақда флоренцияликларга мактубида эҳтирос билан ёзган: «...ижтимоий қонунлар фақат вақт тўхтаб қолсагина амал қилишни тўхтатади»; «узоқ вақт давомида умумий ҳокимият писанд этиб келинмаган бўлса ҳам, у ҳеч қачон ўлмайди ва у қанчалик заиф бўлмасин, ҳеч қачон енгилмайди... Буни Тангри ҳам, табиат ҳам хоҳламайди».

«Илоҳий комедия» Дантенинг энг йирик шоҳ асари ва унинг ижоди чўққисидир. «Илоҳий комедия» ўрта асрлар Европа маданиятини ривожлантиришга салмоқли таъсир кўрсатган шеърый комусдир. У ўрта асрлар маданиятининг ўзига хос синтези сифатида бу давр учун яқунловчи асар ҳам ҳисобланади. Бу хусусдаги ўз мулоҳазаларингизни баён этинг.

27-топширик.

Агата Кристининг “Устаси фаранг ўғрилар” ҳикоясидаги опа-сингил Скиннерларнинг хатти-ҳаракатларига ҳуқуқий баҳо беринг. Инспектор Слэкнинг ўрнида бўлсангиз, сиз қандай йўл тутардингиз? Опа-сингиллар нима учун бу ишни қилишди? Бу хусусдаги ўз мулоҳазаларингизни баён этинг.

28-топширик.

Генри Слизарнинг “Қатл куни” ҳикоясидаги Уоррен Селви тутган йўлни тўғри деб ўйлайсизми? У қандай йўл тутгани маъқул эди? Ҳикояда баён этилган воқеага ўз ҳуқуқий муносабатингизни билдиринг.

29-топширик.

Инглиз детектив қиссаси бўлмиш “Moonstone” асарида Уилки Коллинз сержант Куф образини яратди. Бу образ келажак авлодга ўзининг кўп ажойиб феъл-атворлари билан ўрнатилган бўла олди. “Мени ҳамма нарса билан қизиқаверишга ортиқча вақтим йўқ”, дейди сержант Куф. Бу асарда Куф мамлакат аҳолисига улкан тарихга эга бўлган олмосни ким ўғирлаганини очиш ҳақида интервью беради. Асарда бу воқеаларнинг турли қирралари

очилади. Ҳуқуқшуносликнинг жиноий хулқи ўрта синф кишиларини ташвишга солишини Уилки айтиб ўтади. Текширувчилардан бири афъюн таъсири остида билмаган ҳолда жиноят содир этган. Бунга ўз муносабатингизни билдилинг.

30-топширик.

Изқувар бу, албатта, Шерлок Холмс-да. Дунёда бу номни эшитмаган, билмаган одам топилмаса керак. Ҳар қандай мушкул вазиятда ҳам топқир, билимдон, ўз касбининг устаси, камбағалларга беминнат ёрдам қўлини чўзадиган, танти ва чексиз ақлий қобилияти ҳазиломуз мулоқот билан уйғунлашиб кетган ажойиб хислатлар соҳиби Шерлок Холмс ўз мухлислари қалбидан бетакрор шахс сифатида жой олган. Артур Конан Дойлнинг Шерлок Холмс ҳақидаги туркум қисса ва ҳикояларига ўзингизнинг ижтимоий-ҳуқуқий муносабатингизни билдилинг.